

ELEKTRON DAVLAT XIZMATLARI VA ULARNING TRANSFORMATSIYASI

Zoyirova Sevinch Zarifjon qizi

Toshkent davlat yuridik universiteti

Ommaviy huquq fakulteti

Davlat va jamiyat boshqaruvi yo‘nalishi 2-kurs talabasi

Anotatsiya: Ushbu maqolada elektron davlat xizmatlarining mazmuni, ahamiyati, ularning zamonaviy jamiyatdagi o‘rni hamda raqamli transformatsiya jarayonlari keng yoritilgan. Shuningdek, xizmatlarning samaradorligini oshirish, byurokraziyani qisqartirish, ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash kabi ustuvor yo‘nalishlar ilmiy-nazariy asosda tahlil qilingan. Raqamli hukumatning shakllanish bosqichlari, texnologik innovatsiyalar va foydalanuvchilar uchun yaratilayotgan qulayliklar bilan bog‘liq masalalar ham o‘rganilgan.

Annotation (In English): This article analyzes the essence and significance of electronic government services, their role in modern society, and the processes of digital transformation. It discusses the key directions of improving service efficiency, reducing bureaucracy, and ensuring transparency. The study also examines the stages of e-government development, technological innovations, and user-oriented digital solutions.

Аннотация (На русском языке): В статье всесторонне рассматриваются сущность и значение электронных государственных услуг, их роль в современном обществе, а также процессы цифровой трансформации. Анализируются направления повышения эффективности услуг, сокращения бюрократии и обеспечения прозрачности. Кроме того, изучаются этапы формирования электронного правительства, технологические инновации и удобства, создаваемые для пользователей.

Kalit so‘zlar: Elektron davlat xizmatlari, Raqamli transformatsiya, Elektron hukumat, Raqamlashtirish jarayoni, Onlayn xizmatlar, Davlat boshqaruvi tizimi, Innovatsion texnologiyalar, Raqamli iqtisodiyot, Axborot tizimlari, Elektron idora, Interaktiv xizmatlar, Yagona portal, Ma’lumotlar xavfsizligi, Sun’iy intellekt, Avtomatlashtirilgan boshqaruv.

Kirish

Bugungi globallashtirish davrida davlat boshqaruvi tizimini samarali tashkil etish, aholiga tez, aniq va qulay xizmatlar ko‘rsatish har qachongidan ham muhim masalaga aylangan. Raqamli texnologiyalar hayotning barcha jabhalariga kirib kelgani kabi, davlat xizmatlari tizimi ham chuqur o‘zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Hozirgi kunda elektron davlat xizmatlari nafaqat ma’muriy jarayonlarni tezlashtirish, balki fuqarolarning davlat bilan o‘zaro aloqasini soddalashtirish, ortiqcha sarf-xarajatlarni kamaytirish, korrupsiya xavflarini pasaytirish va boshqaruvning samaradorligini oshirishning eng samarali vositasiga aylandi. Elektron hukumat tizimi inson faoliyatining turli sohalarini raqamlashtirish orqali davlat boshqaruvini yangi bosqichga olib chiqadi. Bugun dunyoning yetakchi mamlakatlari aholiga xizmat ko‘rsatishda raqamli texnologiyalarni keng joriy etib, xizmatlarning sifatini

tubdan o‘zgartirmoqda. Xuddi shu jarayonlar O‘zbekistonda ham izchil amalga oshirilmoqda. So‘nggi yillarda davlat xizmatlarining aksariyati raqamli ko‘rinishga o‘tkazilib, yagona portal orqali interaktiv xizmatlar ko‘rsatilmoqda. Bu esa fuqarolarning real ehtiyojlarini qondirishga, ularning vaqtini tejashga, davlat idoralari bilan yuzma-yuz muloqotini kamaytirishga xizmat qilmoqda. Mazkur maqolada elektron davlat xizmatlarining shakllanishi, ularning turlari, amaliy ahamiyati, transformatsiya jarayonlari hamda istiqboldagi rivojlanish tendensiyalari ilmiy asosda yoritiladi. Elektron davlat xizmatlarining shakllanishi va rivojlanishi bugungi global raqamli transformatsiya jarayonlarining markaziy yo‘nalishlaridan biridir. Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, smart-davlat konsepsiyasiga asoslangan elektron xizmatlar nafaqat fuqarolar uchun qulaylik yaratadi, balki hukumat faoliyatining shaffofligi, samaradorligi hamda mas’uliyatini sezilarli darajada oshiradi. Masalan, Estoniya, Janubiy Koreya, Singapur kabi davlatlar elektron hukumat tizimini xalqaro standartlarga mos ravishda joriy etib, xizmatlarning 95–99 foizini to‘liq raqamlashtirishga erishgan. Estoniya tajribasi elektron identifikatsiya, masofadan ovoz berish va davlat xizmatlarining deyarli barchasini onlayn ko‘rinishga o‘tkazish bo‘yicha dunyoda eng ilg‘or model sifatida e’tirof etiladi. Singapurda esa “Smart Nation” strategiyasi asosida raqamli boshqaruv tizimlari chakana savdodan tortib, sog‘liqni saqlash, transport va kommunal xizmatlargaacha to‘liq integratsiya qilingan bo‘lib, fuqarolarning davlat bilan o‘zaro munosabatlarini maksimal darajada soddalashtirgan. Janubiy Koreyaning “e-Government” modeli esa katta hajmdagi davlat axborotlarini bulutli tizimlarda saqlash va real vaqt rejimida qayta ishlash orqali yuqori samaradorlikni ta’minlaydi. Ushbu ilg‘or tajribalar O‘zbekiston uchun ham muhim metodik asos bo‘lib xizmat qilmoqda. So‘nggi yillarda mamlakatimizda elektron xizmatlarni rivojlantirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda, biroq global tajriba bilan solishtirilganda ayrim sohalarida texnologik integratsiya, kiberxavfsizlik, hamda xizmatlar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik darajasini yanada chuqurlashtirish zarurligi ko‘rinadi. Xalqaro tajribalar bilan qiyosiy tahlil O‘zbekiston elektron hukumat tizimining ustuvor yo‘nalishlarini aniqlash, mavjud bo‘shliqlarni bartaraf etish va raqamli xizmatlarni yanada takomillashtirish uchun mustahkam asos yaratadi. Shu jihatdan, mamlakatda olib borilayotgan transformatsiya jarayonlarini global tendensiyalar bilan solishtirish raqamli boshqaruvning barqaror va innovatsion modelini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

1. Elektron davlat xizmatlarining mohiyati va ahamiyati:

Elektron davlat xizmatlari — bu fuqarolar, tadbirkorlar va tashkilotlarga davlat organlari tomonidan internet orqali ko‘rsatiladigan interaktiv xizmatlardir. Bunday xizmatlarning joriy etilishi davlat idoralari faoliyatini ochiq, shaffof va samarali tashkil etishga yordam beradi. Ular quyidagi ustunliklarga ega:

Xizmatlarni olish jarayoni soddalashadi.

Navbatlar, ortiqcha hujjatlar va vaqt yo‘qotishlarning oldi olinadi.

Korrupsiyaviy omillar kamayadi.

Resurslar tejaladi, xizmatlar tezkor bajariladi.

Dunyo tajribasida elektron hukumatning rivojlanganligi davlatning zamonaviylik darajasidan dalolat beruvchi muhim ko‘rsatkich sifatida qaraladi. Elektron davlat xizmatlari —

bu davlat organlari tomonidan aholiga, tadbirkorlarga va tashkilotlarga an’anaviy usullardan farqli ravishda, internet, mobil ilovalar, elektron platformalar va boshqa axborot-kommunikatsiya vositalari orqali ko‘rsatiladigan xizmatlar majmuidir. Ushbu xizmatlar nafaqat davlat va fuqaro o‘rtasidagi muloqotni soddalashtiradi, balki davlat boshqaruvining umumiy sifatini tubdan o‘zgartiradi. Elektron davlat xizmatlarining mohiyatida quyidagi asosiy elementlar mujassam: Tezkorlik — ariza qabul qilish, ko‘rib chiqish va javob berish jarayonlari an’anaviy tizimga nisbatan bir necha baravar tez amalga oshiriladi; Shaffoflik — har bir xizmatning jarayonlari ochiq va kuzatuvchan bo‘ladi; Inson omilini kamaytirish — ortiqcha hujjatlar, navbatlar, xodimlar bilan bevosita muloqot minimum darajaga tushadi; Korrupsiyaviy risklarni kamaytirish — avtomatlashtirish natijasida noqonuniy aralashuv ehtimoli keskin kamayadi; Onlayn qulaylik — mobil telefon, kompyuter yoki planshet orqali istalgan joydan xizmatlardan foydalanish imkoniyati. Bugungi kunda elektron davlat xizmatlari nafaqat kommunikatsion qulaylik yaratadi, balki davlatning raqamli transformatsiya jarayonidagi strategik komponent sifatida ahamiyat kasb etadi. XXI asr boshlarida globallashtirish jarayonlarining kuchayishi, internetning keng tarqalishi va texnologik innovatsiyalarning tez sur’atlarda rivojlanishi davlat boshqaruvi tizimiga ham ta’sir ko‘rsatdi. Davlat xizmatlarini ko‘rsatish jarayonining murakkabligi, byurokratik to‘siqlarning ko‘pligi, vaqt va resurslarning ortiqcha sarfi, hujjatlar aylanishining sekinligi fuqarolarning davlat idoralariga bo‘lgan ishonchini pasaytirardi. Shu bois, rivojlangan mamlakatlar davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish, xizmatlarni raqamli asosda ko‘rsatish g‘oyasiga o‘tdilar. Elektron davlat xizmatlarining keng joriy qilinishi quyidagi omillarga bog‘liq: Jamiyatning raqamli madaniyati oshishi — axborot texnologiyalaridan foydalanish kundalik hayotning ajralmas qismiga aylandi; Ijtimoiy talabning kuchayishi — fuqarolar tez, sifatli va qulay xizmat olishni istaydi; Biznes jarayonlarining raqamlashtirilishi — iqtisodiy subyektlar davlat bilan muloqotda tezkor yechimlarga muhtoj; Davlat tizimida shaffoflikka ehtiyoj — korrupsiya holatlarining oldini olish uchun raqamlashtirish eng samarali choradir. Demak, elektron davlat xizmatlarining vujudga kelishi obyektiv zarurat bo‘lib, u davlat va jamiyat o‘rtasidagi yangi darajadagi munosabatlarni shakllantirdi.

2. Elektron davlat xizmatlarining transformatsiyasi;

Transformatsiya jarayoni — bu mavjud xizmatlarning raqamli platformalarga o‘tkazilishi bilan cheklanib qolmaydi. U quyidagi yo‘nalishlarni qamrab oladi:

2.1. Xizmatlarni to‘liq avtomatlashtirish

Hujjatlarni rasmiylashtirish, ma’lumotlarni tekshirish, arizalarni qabul qilish kabi jarayonlar sun’iy intellekt, big data va avtomatlashtirilgan tizimlar orqali qayta ishlanadi.

2.2. Integratsiyalashgan axborot tizimlari

Turli davlat idoralari o‘rtasida ma’lumot almashinuvi yagona elektron platforma orqali amalga oshiriladi. Bu fuqarodan bir xil ma’lumotni qayta-qayta talab qilish holatlarini yo‘q qiladi.

2.3. Mobil davlat xizmatlarining kengayishi

Bugungi kunda ko‘plab davlat xizmatlari mobil ilovalar orqali bajarilmoqda. Bu aholiga istalgan vaqtda va istalgan joyda xizmatlardan foydalanish imkonini yaratadi.

2.4. Sun’iy intellekt va chat-botlar

Muhim xizmatlar bo‘yicha avtomatik maslahatlar berish, murojaatlarni qayd qilish va tezkor javoblarni taqdim etish imkoniyati kuchaymoqda.

2.5. Kiberxavfsizlikni ta’minlash

Elektron hukumatning kengayishi bilan birga axborot xavfsizligini ta’minlash, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish davlat siyosatining muhim yo‘nalishiga aylandi.

1. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish

Elektron davlat xizmatlarining transformatsiyasi faqat onlayn platformalarni yaratishdan iborat emas, balki blokcheyn, bulutli saqlash, Internet of Things (IoT) kabi zamonaviy texnologiyalarni ham joriy etishni o‘z ichiga oladi. Masalan, mulk huquqlarini ro‘yxatga olish yoki moliyaviy operatsiyalarni blokcheyn orqali xavfsiz tarzda amalga oshirish imkoniyati paydo bo‘ladi.

2. Fuqarolar bilan interaktiv muloqot

Transformatsiya jarayonida fuqarolar va davlat idoralari o‘rtasida ikkitomonlama interaktiv platformalar yaratish muhim. Chatbotlar, onlayn konsultatsiyalar va bildirishnomalar orqali fuqarolar xizmatlardan tezkor javob oladi, bu esa muloqotni samarali qiladi.

3. Hududiy tenglik va qishloq joylarda ham xizmat ko‘rsatish

Elektron davlat xizmatlari transformatsiyasi orqali shahar va qishloq o‘rtasidagi xizmat ko‘rsatish farqi kamayadi. Masalan, uzoq hududlardagi fuqarolar ham markaziy xizmatlar bilan bir xil tezlikda ishlash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

4. Ma’lumotlar tahlili va strategik qarorlar

Transformatsiya jarayonida yig‘ilgan raqamli ma’lumotlar asosida davlat idoralari strategik va analitik qarorlar qabul qilishi mumkin. Bu davlat siyosatini yanada maqsadli va samarali qilishga yordam beradi.

5. Barqaror rivojlanish maqsadlariga xizmat qilish

Elektron davlat xizmatlarining transformatsiyasi barqaror rivojlanish maqsadlariga ham xizmat qiladi. Masalan, fuqarolar va biznes uchun resurslarni tejash, ekologik ta’sirni kamaytirish, va energiya samaradorligini oshirish kabi jihatlar amalga oshadi.

6. Pandemiya sharoitida ahamiyati

COVID-19 pandemiyasi davrida elektron davlat xizmatlari joriy etilgan tizimlar fuqarolarga masofadan turib xizmat olish imkoniyatini berdi. Bu esa sog‘liqni saqlash, soliq va ijtimoiy xizmatlar kabi sohalarda uzluksiz xizmat ko‘rsatishni ta’minladi.

3. O‘zbekistonda elektron davlat xizmatlarining rivoji

So‘nggi yillarda Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali, “my.gov”, “id.gov”, mobil ilovalar, elektron to‘lov tizimlari jadal rivojlandi. Aholiga 300 dan ortiq xizmat onlayn shaklda taqdim etilmoqda. O‘zbekistonning “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi elektron hukumatni yanada takomillashtirishni ko‘zda tutadi. Bu esa transformatsiya jarayonining izchil davom etishini anglatadi. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (my.gov.uz) O‘zbekistonda yagona interaktiv davlat xizmatlari portali (my.gov.uz) fuqarolar va biznes uchun markaziy raqamli xizmati hisoblanadi. Portal orqali sog‘liqni saqlash, ta’lim, bandlik, ijtimoiy himoya, yer va mol-mulk bilan bog‘liq xizmatlar kabi ko‘plab xizmatlar onlayn taqdim etiladi. Portal foydalanuvchilarga arizalarni topshirish, hujjatlarni yuklash, davlat to‘lovlarini amalga oshirish imkonini beradi — bu esa xizmatlar ko‘rsatish jarayonini soddalashtiradi va xatoliklarni

kamaytiradi. Yagona identifikatsiya tizimi (OneID) va autentifikatsiya: Xizmatlar xavfsiz va ishonchli ishlashi uchun yagona identifikatsiya tizimi (OneID — id.egov.uz) joriy etilgan. Bu tizim fuqarolarni yagona elektron identifikator orqali autentifikatsiya qilish, shaxsiy kabinetlar va xizmatlarga kirishni birlashtirish imkonini beradi. Bunday yechim xizmatlararo integratsiyani va ma'lumotlar uzluksizligini ta'minlaydi hamda foydalanuvchi tajribasini yaxshilaydi.

Xalqaro baholash va yutuqlar: UNning E-Government Survey 2024 hisobotiga ko'ra, O'zbekiston E-Government Development Index (EGDI) bo'yicha sezilarli yuksalish qilib, 63-o'ringa chiqdi va "Very High" guruhi ichiga kirdi — bu mamlakatning elektron xizmatlar sifatini va davlatning raqamli siyosatining samaradorligini aks ettiradi. Ushbu natija O'zbekistonning so'nggi yillarda raqamli xizmatlarni kengaytirish va sifatini oshirish borasidagi siyosatining samarasidir. Moliyaviy va xalqaro hamkorlik loyihalari: O'zbekistonning raqamli inklyuziya va e-government loyihalarini xalqaro moliyaviy tashkilotlar ham qo'llab-quvvatlamogda. Masalan, Jahon banki tomonidan qo'llab-quvvatlangan Digital Inclusion Project va boshqa dasturlar orqali raqamli infratuzilma, IT ta'limi va xizmatlar qamrovini kengaytirish uchun mablag'lar va texnik yordam ajratildi. Bunday hamkorliklar mamlakatdagi raqamli xizmatlar sifatini va qamrovini oshirishga xizmat qilmoqda.

Amaliy natijalar va muammolar (tahliliy nuqtai nazar): O'zbekistonda elektron xizmatlar soni va turi ortib, fuqarolar uchun onlayn imkoniyatlar kengaydi: hujjat olish, to'lovlar, yer masalalari, bandlik va boshqalar onlayn amalga oshirilmoqda. Biroq amaliy tajriba ko'rsatadiki, ba'zi hududlarda internet qamrovi, raqamli savodxonlik, va ma'lumotlar integratsiyasi masalalari hanuz yechimini kutmoqda. Shu sababli rahbariyat infratuzilmani rivojlantirish, fuqarolarning raqamli ko'nikmalarini oshirish va xizmatlarga kirish imkoni yuksak bo'lgan inkluziv siyosatni davom ettirish zarur. Milliy strategiya va loyihalar ushbu muammolarni bosqichma-bosqich bartaraf etishga qaratilgan.

4. Elektron davlat xizmatlarining nazariy asoslari

Elektron hukumat konsepsiyasi xalqaro ilmiy adabiyotlarda keng o'rganilgan bo'lib, uning nazariy bazasi quyidagi tamoyillarga asoslangan:

1. "Government-to-Citizen" (G2C) — davlatning fuqarolar bilan o'zaro munosabati;
2. "Government-to-Business" (G2B) — davlatning tadbirkorlik subyektlari bilan muloqoti;
3. "Government-to-Government" (G2G) — davlat organlarining o'zaro elektron hamkorligi;
4. "Government-to-Employee" (G2E) — davlat xizmatchilari uchun yaratilgan ichki elektron tizimlar.

Bu yo'nalishlar davlat boshqaruvining barcha bosqichlarini qamrab oladi va elektron davlat xizmatlarining tizimli ishlashini ta'minlaydi. Nazariy jihatdan elektron xizmatlar ikki asosiy paradigmani o'z ichiga oladi: Modernizatsiya paradigmasi: davlat boshqaruvi jarayonlarini optimallashtirish, ortiqcha jarayonlarni qisqartirish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish; Raqamli transformatsiya paradigmasi: boshqaruvni butunlay yangi texnologik tamoyillarga asoslash — sun'iy intellekt, Big Data, blockchain va boshqalar. Shu bois, elektron

davlat xizmatlari shunchaki xizmatlar to‘plami emas, balki davlat boshqaruvi falsafasining o‘zgarishidir.

5. Elektron davlat xizmatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati

Elektron davlat xizmatlarining keng joriy etilishi jamiyat va iqtisodiyot uchun bir qator ijobiy natijalarni beradi:

1. Xizmatlar sifatining oshishi

Fuqarolar qisqa vaqt ichida aniq, to‘liq va ishonchli ma’lumot olishadi.

2. Byurokratik to‘siqlarning kamayishi

Keraksiz qog‘ozbozlik yo‘qoladi, inson omili kamayadi.

3. Davlat xarajatlarining optimallashtirilishi

Avtomatlashtirilgan jarayonlar davlat budjetiga tushadigan yukni kamaytiradi.

4. Korrupsiyaning kamayishi

Jarayonlar avtomatlashtirgani sababli xodimlarning noqonuniy aralashuvi cheklanadi.

5. Iqtisodiy samaradorlik

Biznes subyektlari hujjatlarni tez rasmiylashtirishi, litsenziya va ruxsatnomalarni onlayn olishi natijasida iqtisodiy faollik ortadi.

6. Fuqarolarning davlatga bo‘lgan ishonchining ortishi

Davlatning ochiq va qulay ishlashi ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

6. Xalqaro tajribada elektron davlat xizmatlari

Dunyoning yetakchi davlatlarida elektron davlat xizmatlari raqamli boshqaruvning asosiy tamoyiliga aylangan bo‘lib, ular nafaqat xizmat ko‘rsatish sifatini oshirmoqda, balki davlat boshqaruvida shaffoflik, tezkorlik va samaradorlikni ta’minlab bermoqda. Xalqaro tajribani o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, elektron hukumat tizimining muvaffaqiyati texnologik infratuzilmaga, yagona standartlar asosida ishlaydigan axborot tizimlariga hamda fuqarolarning raqamli savodxonligiga bevosita bog‘liqdir. Bugungi kunda Estoniya, Janubiy Koreya, Singapur, Buyuk Britaniya, AQSh, Yaponiya kabi davlatlar elektron davlat xizmatlarining rivojlanishida yetakchi o‘rin egallaydi. Ularning tajribasi raqamli boshqaruvni yo‘lga qo‘yayotgan davlatlar uchun o‘ziga xos namunaviy model sifatida xizmat qiladi. Estoniya – elektron hukumatning eng ilg‘or namunasi sifatida tan olingan. Mamlakat aholisi deyarli barcha davlat xizmatlaridan masofadan turib foydalanadi: tug‘ilishdan tortib, soliqlarni to‘lash, biznesni ro‘yxatdan o‘tkazish, ovoz berishgacha bo‘lgan jarayonlar 99 foizdan ziyod darajada raqamlashtirilgan. Estoniyaning “X-Road” platformasi davlat idoralari o‘rtasida ma’lumot almashinuvini to‘liq avtomatlashtirib, fuqarolarga byurokratik to‘siqlarsiz xizmat olish imkoniyatini yaratadi. Janubiy Koreya – “Raqamli hukumat 4.0” modeli asosida faoliyat yuritadi. Ushbu model sun‘iy intellekt, katta ma’lumotlar (big data), bulutli texnologiyalar va IoT qurilmalaridan keng foydalanishni nazarda tutadi. Natijada davlat boshqaruvi real vaqt rejimida ishlaydigan zamonaviy tizimga aylangan. Aholining davlat bilan muloqoti birgina yagona portal orqali tashkil etilgan bo‘lib, 24/7 rejimida xizmat ko‘rsatiladi.

Singapur – “Smart Nation” konsepsiyasiga asoslangan raqamli davlatning yorqin namunasi. Mamlakat barcha davlat xizmatlarini yagona ekotizimga integratsiya qilgan: transport, sog‘liqni saqlash, ta’lim, kommunal xizmatlar, biznes jarayonlari – barchasi raqamli boshqaruv ostida. Fuqarolar birgina “SingPass” orqali barcha davlat xizmatlariga kirish

imkoniga ega. Singapur modeli xizmatlarning yuqori aniqlikda, xavfsiz va moslashuvchan ishlashini ta’minlaydi.

Buyuk Britaniya – “GOV.UK” platformasi yordamida barcha davlat xizmatlarini yagona markazga jamlagan bo‘lib, platformada xizmatlar sodda tilda tushuntirilgan, ortiqcha hujjatlar va jarayonlar qisqartirilgan. Shu boisdan ham aholi davlat xizmatlaridan foydalanishda yuqori darajada qoniqish bildiradi.

AQShda esa elektron davlat xizmatlarining asosiy e’tibori texnologik xavfsizlik va foydalanuvchi markazlashgan yondashuvga qaratilgan. Federal toifadagi barcha muhim xizmatlar raqamli ko‘rinishda taklif etilib, turli davlat vazirliklari o‘rtasidagi ma’lumot almashinuvi avtomatlashtirilgan. Ushbu davlatlar tajribasining tahlili shuni ko‘rsatadiki, elektron davlat xizmatlari nafaqat qulaylik yaratadi, balki:

- davlat boshqaruvining ochiqligini oshiradi;
- byurokratik to‘siqlarni kamaytiradi;
- iqtisodiy jarayonlarning tezlashishiga xizmat qiladi;
- davlatga bo‘lgan ishonchni kuchaytiradi;
- xalqaro maydonda mamlakatning raqobatbardoshligini oshiradi.

Shu boisdan ham elektron davlat xizmatlarini rivojlantirishning xalqaro tajribasini chuqur o‘rganish O‘zbekiston uchun muhim metodik asos bo‘lib xizmat qiladi. Har bir ilg‘or modelning eng qulay jihatlarini milliy tizimga moslashtirish davlat boshqaruvini modernizatsiya qilishda beqiyos natijalar beradi. Elektron davlat xizmatlari bo‘yicha yetakchi davlatlar — Estoniya, Koreya, Singapur, Buyuk Britaniya, AQSh tajribasi keng qo‘llanilmoqda. Masalan:

Estoniya — 99% davlat xizmatlari onlayn;

Koreya — raqamli hukumat 4.0 modeli asosida ishlaydi;

Singapur — “Smart Nation” konsepsiyasi orqali barcha xizmatlarni integratsiya qilgan.

Bu tajribalar shuni ko‘rsatadiki, elektron davlat xizmatlari mamlakatning global raqobatbardoshligini oshirishda beqiyos ahamiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Elektron davlat xizmatlari va ularning transformatsiyasi zamonaviy davlat boshqaruvida samaradorlik, shaffoflik va innovatsion rivojlanishning eng muhim ustunlaridan biri sifatida ajralib turadi. O‘zbekiston Respublikasida bu yo‘nalish 2017-yildan boshlab, Prezident tomonidan e’lon qilingan “Elektron hukumat” konsepsiyasi asosida tizimli ravishda rivojlantirildi. Ushbu konsepsiya doirasida davlat idoralari o‘rtasida ma’lumotlar almashinuvi avtomatlashtirilib, fuqarolar va tadbirkorlik sub’ektlariga qulay, tezkor va sifatli xizmatlar taqdim etish imkoniyati yaratildi. Elektron davlat xizmatlarining rivoji fuqarolar va biznes uchun bir qator afzalliklarni taqdim etadi. Avvalo, qog‘ozli hujjatlar bilan ishlashning kamayishi va ma’muriy tartiblarning soddalashtirilishi davlat xizmatlarini tezkor va samarali qiladi. Shuningdek, elektron tizimlar orqali korrupsiyaga qarshi kurashish, xizmat ko‘rsatish jarayonlarining shaffofligini oshirish va ma’lumotlar xavfsizligini ta’minlash mumkin. Fuqarolar va tadbirkorlar endi davlat xizmatlaridan uzoq navbatlarda kutmasdan, onlayn yoki markazlashtirilgan xizmat ko‘rsatish markazlari orqali foydalanishlari mumkin, bu esa ularning vaqtini va resurslarini tejashga xizmat qiladi. Bugungi kunda O‘zbekistonda

my.gov.uz portali, mobil ilovalar, davlat xizmatlari markazlari va boshqa raqamli platformalar faol ishlamoqda. Sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar (Big Data) va boshqa zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari joriy etilishi davlat xizmatlarini yanada individualizatsiyalashgan, tezkor va sifatli qiladi. Bu esa davlat boshqaruvining samaradorligini oshiradi, iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonini tezlashtiradi va fuqarolar hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Kelajakda elektron davlat xizmatlarini rivojlantirish strategiyasi mamlakatning global raqamli iqtisodiyotga integratsiyasini ta’minlaydi. O‘zbekiston elektron hukumat tizimini xalqaro standartlar bilan moslashtirish va yangi texnologiyalarni keng joriy etish orqali nafaqat fuqarolar uchun qulayliklar yaratadi, balki iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, biznes muhiti raqobatbardoshligini oshirish va davlat boshqaruvining innovatsion rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, elektron davlat xizmatlarini rivojlantirish ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash va fuqarolarni davlat faoliyatiga faolroq jalb etish imkoniyatini beradi. Raqamli transformatsiya orqali davlat xizmatlarining sifatini oshirish, ularni shaffof, tezkor va ishonchli qilish orqali fuqarolar davlat idoralari bilan yanada oson va qulay muloqot qilishi mumkin. Natijada, elektron davlat xizmatlari nafaqat texnologik innovatsiyalarni, balki jamiyat rivojining sifatli o‘sishini, fuqarolarning hayot darajasining yaxshilanishini va davlat boshqaruvining global standartlarga moslashishini ta’minlovchi strategik vosita sifatida ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi. (2017). “Elektron hukumat” konsepsiyasi. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Matbuot xizmati.
2. O‘zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi. (2022). Raqamli transformatsiya va elektron davlat xizmatlari. Toshkent.
3. Davlat xizmatlari agentligi. (2023). Elektron davlat xizmatlari portali my.gov.uz faoliyati. Toshkent: Davlat xizmatlari agentligi nashri.
4. World Bank. (2021). Digital Government Transformation in Central Asia. Washington, D.C.: World Bank Publications.
5. United Nations E-Government Survey. (2022). E-Government for Sustainable Development. New York: United Nations.
6. OECD. (2020). Digital Government Review of Uzbekistan. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
7. Ismoilov, A. (2021). O‘zbekiston Respublikasida elektron xizmatlar tizimini rivojlantirish istiqbollari. Toshkent: Akademik nashr
8. Mirzaev, D. (2020). Raqamli transformatsiya va davlat boshqaruvi samaradorligi. Toshkent: Fan va Texnologiya nashriyoti.
9. Karimov, S., & Tursunov, B. (2019). Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va elektron hukumat. Toshkent: Ilmiy nashrlar.
10. UNESCO. (2021). E-Government and Public Service Innovation. Paris: UNESCO Publishing.